

ПОСВЕЋЕЊЕ

Њеном Величанству краљици Србије

ДРАГИЊИ¹

*К'о зеница ока Ти си Српству мила,
Јер те српским млеком мајка задојила,
Цело Твоје биће српским дахом дише,
Српкиња Си врсна и душом и телом,
Па и Твоји ствари показали делом:
Да су Срби прави и јунаци дични,
Обилићу слични.²
Јер заставу свету када Милош узне,
Да с очију српских ушре торке сузе,
И кад под њу позва соколове сиве,
Да више у мраку и шами не живе,
Већ да се уз Њега боре за слободу,
Да помоћу своје најтањеном роду,
Да не жале животи, да не штеде крви,
Твоји му се ствари придружише први.*

*Изабраницо Светла дичној нам Краља,
Српски ће Те народ љубити како ваља.
Та његова љубав с Твојом ће се слијети,
Као мирис цвећа у најлепшој киши.
Благо српском врћу код таквога цвећа,
Из кога нас прави српски мирис срећа;
Благо српском небу код сунчевој сјаја,
У коме је олтар српских осећаја;
Благо српској души јер ће срећна бити,
Кад се има чиме свагда поносити,
И српска ће срећа боље да успева,
Кад је српска љубав с Престола зајрева,
Јер та љубав биће јуна тојла жара,
Неизмерни извор најлепшега дара.*

¹ Стихови Љубе М. Војиновића писани 1900. у Београду.

² Неколико година пре стварања ових стихова лингвисти и етимолози су открили да реч Србин (у старијем облику санскрита Србх), значи човек, ратник, владар, племић и означава људскост, братство, јунаштво, храброст, величину, сјај...

САДРЖАЈ

Посвећење Њеном Величанству краљици Србије Драгињи	5	КРАЉЕВАЧКА УДОВИЦА	80
Уместо предговора	11	ПОКУШАЈИ ПОНОВНЕ УДАЈЕ	85
ДЕО ПРВИ Порекло		ДЕО ТРЕЋИ Путешествија	
ПОРЕКЛО МИЛИЋЕВИХ ЛУЊЕВИЦА	17	БЛАГОДАРЕЊЕ У САБОРНОЈ ЦРКВИ У БЕОГРАДУ И МИРОПОМАЗАЊЕ КРАЉА АЛЕКСАНДРА У ЖИЧИ	97
БАШТИНА И ДЕЛА ГАЗДА НИКОЛЕ ЛУЊЕВИЦЕ	19	БОРАВАК У ФРАНЦУСКОМ БИЈАРИЦУ	110
ЖЕНИДБЕ И ПОРОД НИКОЛЕ МИЛИЋЕВИЋА – ЛУЊЕВИЦЕ	26	ТРИНАЕСТОГОДИШЊЕ ТРАЖЕЊЕ НЕВЕСТЕ	127
НИКОЛИН СИН ПАНТЕЛИЈА И СНАЈА АНЂЕЛИЈА РАЂАЈУ ДРАГИЊУ, ПОТОЊУ СРПСКУ КРАЉИЦУ	32	СВЕТА ГОРА И ПРОСИДБА „МАСЛИНОВИМ ВЕНЧИЋЕМ“ НА ОЛИМПИЈАДИ У АТИНИ	147
РАФАИЛОВИЋИ ИЗ ВРБЕ, ДРАГИЊИНИ КУМОВИ	38	КАЛЕНДАР ЗВАНИЧНИХ ПРИЈЕМА И ПОСЕТА ДРАГА НАПУШТА НАТАЛИЈУ, БИЈАРИЦ И ВРАЂА СЕ У БЕОГРАД	157 183
НОВОСЕЛСКИ НЕГОЈЕВИЋИ И ПОТОМЦИ РАФАИЛОВИЋА ПО ЖЕНСКОЈ ЛИНИЈИ – НАСЛЕДНИЦИ КУМСТВА	48		
ДЕО ДРУГИ Младост		ДЕО ЧЕТВРТИ Краљица	
ДЕТИЊСТВО ДРАГИЊЕ ЛУЊЕВИЦЕ	53	КРАЈ ВЕКА И КРАЉЕВОГ МОМКОВАЊА	191
ШКОЛОВАЊЕ И ДЕВОЈАШТВО	58	ВРБОВАЊЕ	198
ДРАГИЊИНА ПРВА ЉУБАВ	65	ВЕРИДБА	203
УДАЈА 1883.	69	ИСПИТОВАЊЕ УЗ МИНИСТАРСКЕ ОСТАВКЕ И ПАД ВЛАДЕ	211
АРХЕОЛОГИЈА – „ВЕЗА“ СА МРАМОР ВАЈАРОМ	76		

СВАДБА	222
Свадбена одликовања	227
Свадба краљевског пара на честиткама – дописним картама	234
Краљевски пар на дописним картама	237
Драга и Александар на француским чоколадама и српским жижицама	239
Краљица драга обреновић на дописним картама	239
Краљ Александар Обреновић на дописним картама	241
Драга на насловним странама познатијих књига српских аутора	242
Драга на насловним странама књига страних издања	245
Глумци који су играли краљицу драгу и краља Александра Обреновића у домаћим и страним филмовима и позоршту	246
Краљица Драга у очима ликовних уметника	248
ЖИВОТ СРПСКЕ КРАЉИЦЕ	249
С пута Њихових Величанстава по западној Србији	252
СМРТ КРАЉИЧИНОГ СВЕКРА	278
ТРУДНОЋА – БОРБА ЗА РАЂАЊЕ ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА ДИНАСТИЈЕ ОБРЕНОВИЋА	290
КУМИН НАГОВОР ЗА ПРОМЕНУ „ПЕВЦА“	300
КУМАНСКО СЈЕМЕ	307
ДЕО ПЕТИ	
Кумства	
КРАЉИЧИНА КУМСТВА	311
Пуљци, Вољујак и Дубница – Драгово	311
Злокућани – Драгинац	317
Мали (доњи) и Велики (горњи) Бошњак – Драгиње	318
Друга одлука у летњиковцу смедеревских винограда	318
Варош, Доње Јаребице – Драгинац	321
Врањска бања – бања краљице Драге	323
КРАЉЕВА КУМСТВА	325
Утврђење кнеза Лазара – Александрово	325
Везулин чифли(а)к – Александровац (пчињски)	326
Белиша – логориште краља Александра	326
Прово – Александровац (пожаревачки)	328
КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА –	
ПРЕКРШТАВАЊА НАЗИВА МЕСТА	329
Пореч – Доњи Милановац	329
Брусница – Деспотовица – Горњи Милановац	329
Воинци – Деспотовац	330

Гургусовац – Књажевац	330
Домуз Поток – Милошево	330
Рудо поље – Карановац – Краљево – Ранковићево – Краљево	331
Врбица – Аранђеловац	331
Палеж – Обреновац	332
Коњско – Миланово	332
Магудица – Милановац	332
Бојишинце – Бушинци – Љубичевац	332
Ново Село – Наталинци	332
Муселини – Јевремовац	332
КУМСТВА ОБРЕНОВИЋА НОВООСНОВАНИМ МЕСТИМА	333
Вишњица	333
Љубичево	333
Михајловац	334
Мапа насеља Краљевине Србије која су у доба Обреновића основана или добила нове називе	335
Мапа улица Обреновића у Београду	336

ДЕО ШЕСТИ

Завере

ПРОРОКОВАЊА ПРОРОКА	339
ПРВА ЗАВЕРА – БОЈ КОД КОЛАРЦА ИЛИ НЕУСПЕО АТЕНТАТ	346
Ађутантура Њ. В. краља Александра Обреновића	350
Родбински и пријатељски односи завереника	351
Важнији састанци официра и других завереника	352
Усаглашавање предлога за „избор“ новог владара – краља	353
Ко је завереницима давао новац?	354
ДРУГА ЗАВЕРА – АЛАВАНТИЋЕВ ПУЧ!	357
ТРЕЋА – ОДЛОЖЕНА ЗБОГ АПИСОВЕ БОЛЕСТИ?	360
И ЧЕТВРТА ЗАВЕРА – ТОБОЖЕ ОДБАЧЕНА	360
Четврта завера	360
БОГ ЧУВА КРАЉЕВСКИ ПАР И СРБИЈУ	362
Пета завера, али и први јавни отворени протест	362
Шеста завера	364
Седма завера	365
Осма завера	365
Девета завера	366
Десета – Земунска завера	366
ЈЕДАНАЕСТА, КНЕЖЕВА ЗАВЕРА?	368

ОТПАО ГЕНЧИЋЕВ И САВАТИЈЕВ РЕЗЕРВНИ ПЛАН – ОДРЕЂИВАЊЕ НОВОГ ДАНА „Д“ . . .	370
ТРИНАЕСТА ЗАВЕРА – АТЕНТАТ „ЦРНЕ РУКЕ“ Четрнаест година касније	375 389
ПОНОЋНА САХРАНА	392
КАРЛОВАЧКА ПАТРИЈАРШИЈА О САХРАНИ КРАЉЕВСКОГ ПАРА И СРПСКОЈ ЦРКВИ . . .	403
ДЕО СЕДМИ	
Родослов благородне владарске лозе Обреновић	
ГРБОВНИК ОБРЕНОВИЋА	411
Генетско стабло династије Обреновић	413
ЛОЗА ОБРЕНОВИЋА, НЕ САМО ДА СЕ НИЈЕ УТРА, ВЕЋ И ДАЉЕ РАЂА	415
Потомци Вишње Урошевић из првог брака	415
Јаковљеви потомци	416
Миланови потомци	419
Пописна књига из 1863.	421
Потомци Вишње Мартиновић Урошевић из другог брака	424
Милошеви потомци	430
Јованови потомци	441
Јевремови потомци	442
Потомци Милошевог оца Теодора, из првог брака	456
ИМОВИНА ОБРЕНОВИЋА	460
ОТЕТО ПРОКЛЕТО	464

ЗНАМЕЊА ОБРЕНОВИЋА	470
Грбови Србије и династије Обреновић	470
Заставе Србије и династије Обреновић	471
Химна	471
Обреновићи на поштанским маркама	474
Медаље и ордење династије Обреновић	475
ИСТОРИЈСКИ ВАЖАН ЛИЧНИ ПЕЧАТ СРПСКЕ КРАЉИЦЕ ДРАГИЊЕ – ДРАГЕ ОБРЕНОВИЋ	478
АНАТЕМА – СКИДАЊЕ БАЧЕНЕ АНАТЕМЕ . . .	479
Грбови Обреновића	481
НАСТАВАК ИСТРАЖИВАЊА – ПРИНЦЕЗА АЛЕКСАНДРА ОБРЕНОВИЋ . . .	484
Уместо поговора	487
Извори и литература	491
О аутору	493
Сарадници	495

Скенирајте QR код и приступите веб страници на којој су **Прилози, Рецензија и Индекс имена.**

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

*Ако се за књије мудрих људи,
које временом постојају све значајније,
може рећи да су као вино,
онда је ова књија појути пишке воде,
захваћане са више историографско-бистрих извора,
достојне и неопходне свакоме ко је жедан,
много пре него што окуси вино. (М.Т)*

Познатије и јавне личности су свуда у свету, па и код нас, биле, и биће, инспирација за реклаказала приче – чаршијске интриге, сплеткарења и оговарања. Под лупом су сви, механције и трговци, попови и учитељи, пандури и владари. Као да је људска машта фокусирана баш на ту „реклаказалачку“ врсту „опште народне забаве“. Мека за чаршијске измишљотине маштовитих сценариста, одувек и свуда, били су државни прваци и владари. Код нас, у Србији, са нешто бујнијом маштом сценариста, правило је следеће: *победници пишу историју – губитници не пишу*. Српско реклаказалачко коло вило се, и вије, од „*црвених Вишеславића*“ до „*дуинобојних Скоројевића*“.

Шлаг на свакој реклаказалачкој торти, свакако су чиниле прве даме – владарске жене – царице, кнегиње, краљице, а и жене председника. Нека нам опросте све друге српске владарке (Симонида Палеолог која се са пет години удала за 40 година старијег краља Милутина Немањића, потом Јерина Силна, која је кажу, попут Марије Терезе „спавала“ са дванаест хиљада војника; владарке које су се удавале за браћу и девере; прве даме којима су змајеви, дворани, љубавници и свекрови правили децу), јер је наш циљ да на основу сачуваних записа и наративних прича осветламо образ и, колико је могуће, приватни живот и рад једне од најписменијих, најотменијих и најплеменитијих, али најмалерознијих и најтрагичнијих српских краљица – Драге Обреновић.

Драгиња, девојка од Луњевица из Горњег Милановца, нашег родног и дарезљивог Рудника, устаничког Такова и племените Шумадије, не са-

мо да је била лепотица Г. Милановца, Београда и Шумадије, него целе Србије, па и Европе. Својом лепотом и шармом она је излућивала сваког ко се загледао у њене очи, ниједан мушкарац није могао остати равнодушан, нико се није могао без пожуде ишчупати. На ту лепоту и чедност наслатили су сви познати, отмени, утицајни и богати мушкарци, Богдан Поповић, браћа Клемансо, Анатоли Франс, Пол Дешанел, Жан Жорес... чак и краљ Милан, њен потоњи свекар, као и њен бивши девер Александар Машин!

Као интелектуалка, која је васпитавана у патријархалној средини, у којој се млади уче да што треба урадити данас, не остављају за сутра, већ урадити јуче. Драга се као хуманиста посебно борила за еманципацију жена. А, када су биле у питању младе девојке, она се залагала за њихово школовање и запошљавање. Прихватала је многе новине из Европе (поготову Француске), али опрезно и умерено.

Рађива али јака, краљица Драга је као покровитељ просвете, науке и уметности, настојала да споји прогресивне благодети европске цивилизације с традиционалним српским вредностима и тиме оплемени и продухови женску и мушку младеж.

Њено име, најпре као дворске даме а затим и као прве даме – српске краљице, било је у свим протоколима прво представљено, пре министра, политичара, црквених великодостојника, генерала и краљевих ађутаната...

Ради лакшег праћења догађаја и препознавања њихових судионика, књига у својих седам де-

Слика 1. Драгиња П. Луњевица (Горњи Милановац, 23. септембар 1867. – Београд, 29. мај 1903). Била је зналац више страних језика, писац, преводилац и новинар, ијанисјикиња и итрацица, бавила се иршањем и креирањем, иливањем и јахањем... Њен животи, како је и сама записала, одвијао се у мајичњаку са седам ћелија: Породична – везана за Милићеве Луњевице; Духовна – за Српску православну цркву и Рафаиловиће; Учевна – за школе, књижевност и уметност; Нехотећа – за инжењера Машина; Родољубна – за Србију; Судбинска – за краља Александра, и Историјска – за династију Обреновић. Токове развоја и промена ћелија Драгиног живота, ова књига ираши и, исираћа

лова садржи познате, а и необјављиване слике, илустрације, обрађене податке о фамилијама из лозе Милићевих/Луњевице, Рафаиловића, Негојевића и Обреновића из оба „баба“ Вишњина брака. Књишка поглавља подједнако прате Драгињин и живот краља Александра, њихову младост, одрастање и образовање, путовања, удаје и женидбе, кумства, успоне и посрнућа.

Ова књига није и не може бити „хепиендовски роман“, јер није писана уз мирисе винског букеа, нити митолошка „књига мудрости“, јер ни на једној страници огледалца нема, али може бити „књига за саморасуђивања“. Јер ће сваки читалац моћи да (од две стотине педесет хиљада речи и близу хиљаду докумената и слика) прошири своја знања о краљици Драги (упоредо о краљу Александру и династији Обреновић), формира своје мишљење, донесе свој суд о њеном животу и делању у Србији с краја 19. и почетка 20. века. А, сазнаће и ко је одлучивао да се „тако лако“ постаје *краљ Србије!* И, кога треба „мачем распорити“ а коме „круну на главу“, и ко је „ђаво“ а ко „анђео“...

Одмах по ликвидацији краљевског пара Драге и Александра (1903), спаљивањем и одношењем дворске архиве, навучене су завесе на српској политичкој сцени, како би у створеном мраку *Српска рамонда* увела.³ А потом је мирно могло да отпочне уклањање трагова владарског култа Обреновића, који је изграђиван још од кнеза Милоша (1815).⁴ Процес деконструкције владарског култа и уклањање Обреновића из јавне свести био је плански извођен са циљем да се конструише ново, негативно сећање на свргнуту династију, ојачао положај и мит новом а антимиит и потпун заборав старом владару.

На успехе, добротинства и драгодарја Обреновића у стварању, напретку и процвату Кнежевине/Краљевине Србије, намакнути су дебели за-

³ Српска рамонда (*Ramonda Serbica*), ендемска, вишегодишња зимзелена биљка, коју је на Ртњу (1874) открио српски лекар и ботаничар Јосиф Панчић, а десет година касније, *Ramonda Nathaliae*, нашао је дворски лекар Сава Петровић, у близини Ниша. Одлика биљке је њено понављање после сушења, васкрсење после буквалне смрти, када се стекну услови, киша или поливање. Разлика између српске и рамонде краљице Наталије је у боји љубичастих цветова, отвореној (српска) односно затвореној (Наталијина).

⁴ Сам чин убиства краља Александра и краљице Драге, 1903. био је противустанак и противзаконит, потом је и скупштина, која је образована напречац и прогласила Петра Карађорђевића за краља, такође била нелегитимна и нелегална, па према томе, свидело се то нама или не, Карађорђевићи су на престо дошли незаконитим путем. Јер је Устав из 1901, предвиђао у случају да краљ Обреновић нема поштомство, наследство круне ирелазати на бочну линију и ишо на мушкој поштомка књаза Милоша од кћери његових. Од тих потомака били су и барони Бајићи и Николићи, чије би наслеђе круне било легално и уставно решење.

стори са паролама пуних противничког говора мржње, увреда, нетрпељивости, лажи, омаловажавања...

Зато сам, поливајући плодно тло у врту давно осушеног жбуна *Српске рамонде*, и скидајући завесе с „кибиц фенстера“ Драгиних и дворских одаја Обреновића, водио рачуна да (у години све-

тлости и баштине)⁵ видиком никога не заклоним нити повредим, посебно не, владаре и потомке српске династије Карађорђевић, а ни претходнике – писце, истраживаче, генеалогe, хроничаре, историчаре, па ни драматурге, редитеље, сценаристе и продуценте, често репризираних филмских и драмских ТВ серија.

⁵ Генерална скупштина Уједињених нација донела је 20. децембра 2013. резолуцију којом се 2015. проглашава *Међународном годином свећлости*, а годину дана касније, 5. децембра 2014. УН су донеле одлуку да се 2015. прогласи и *Међународном годином земљишта*. Година 2016 (7524) је *пресјупна* и година *девејке* која представља просперитет, *Међународна година махунарки*, у Србији *година предузећништва*.

ДЕО ПРВИ

Порекло

*Што су жиле код биљака,
што су преци код човека.
Што цветови код биљака,
То поштомци код човека!*

ПОРЕКЛО МИЛИЋЕВИХ ЛУЊЕВИЦА

*Чедо моје, стиошине година смо већ шу, а
још се у нама није смирио лушалачки наџон.
Кићи и прелива се овај народ и ошиче на све
стиране као младо вино. Има нас свуда.¹*

Постоји више легенди и прича (наратива) о настанку назива села Луњевице. Чини се најприхватљивијом она која казује да су током 16. века са Велестова (планина Копитник у Црној Гори, на простору Велестова постоји неколико села, једно од њих именовано Луњевица) стигли први досељеници у ове крајеве. На северним падинама Вујна у селу Лесковици настанили се Срби са Копитника, који су селу дали ново име Луњевица, места одакле су дошли.

Међу тим Србима дошли су и преци Николе Милићевића, најпре у новопазарски крај у селу Јердину, а доцније у Луњевицу. Не зна се ко је био родоначелник Милићевића, али се зна да им је старо презиме било Милосављевић.² Под тим презименом из *Старе Херцеговине* до-

шли су најпре у Ивањицу, где су се током 18. века населили у села: Срезојеве, Бершиће, Љутовницу, Велереч, Врчане и Луњевицу, подно Рудника.

Никола Милићевић, рођен је на Савине Вериге, 16. јануара 1767. у селу Луњевици код сада-

слика 2. Никола М. Луњевица

шњег Горњег Милановца, од мајке Ђурђије и оца Милића, који су пре Николе родили сина Милију и кћери Марицу, Инђу и Манду.

Никола је био један од познатијих и богатијих српских марвених трговаца (трговао је стоком и сољу), а по месту рођења прозван Луњевица. Војевао је, али и мудрим саветима и новчано³ помагао српске устанике Првог и Другог устанка у звању војводе. У Такову је (1815) одбио предлог за вођу Другог српског устанка, речима:

¹ Из завештања који је Велики жупан Стефан Немања, монах Симеон, на крају свог живота предао своме сину Растку, Св. Сави, са своје самртничке постеље у Хиландару на Светој Гори (даље Завештање Симеона монаха).

² Вероватно да је родоначелник племена био извесни Милосав Херцеговац.

³ Сима Милутиновић Сарајлија је књизи *Историја Србије, од почетка 1813. до краја 1815.* записао да је војвода Милош дошавши из Такова, где је српски Устанак уговорен, у Црнућу код куће затекао један коњски товар препун талира, што му је дао газда Никола Милићевић из села Луњевице.

„Вала вам, браћо, али се ја не моју примити, ја сам човек љути. Но, ево моја побратима Милоша, ја вам њега предлагем. Ја сам тазда, ја имам пара, али немам парамети за војевање. Тога је у Милоша. Ја мислим да њега изаберемо.“

По ослобођењу Србије газда Никола је унапређен у чин почасног мајора (1839) и постављен за

председника Окружног таковског суда. Никола Луњевица је умро 11. маја 1842. у Луњевици, и сахрањен поред цркве манастира Вујан код Чачка, чијој је изградњи (1805) највише допринео. Тек шездесет година касније (1902), његове кости су пренете у цркву, и по његовом аманету, сахрањене поред Лазара Мутапа из Прељине.⁴

⁴ Лазар Мутап (17__–1815), био је први буљубаша код Карађорђевог војводе Милана Обреновића 1804. Одликовао се у бојевима на Сјеници, Пријепољу, Лозници и на Делиграду. 1813. није бежао из Србије већ је 1815. дочекао нови устанак. Рањен у Чачку, донет у родну Прислоницу, после у Горњу Тречу где је убрзо умро, нешто доцније кости су му пренете у манастир Вујан и закопане у цркви. Његов војни барјак чува се у манастиру. Према једном запису, преци Лазара Мутапа и Хајдук Вељка, пореклом су из Роваца у Црној Гори, Мутап од Шћепановића, Вељко од Влаховића. У Липљу (Међуријечје ЦГ) и данас постоји звано место *Мушайове Кућишине* (в. еп *Лазар Мушай и Арајин*). Извори: Милан Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, књига прва, Београд, 1876. стр. 335. и Мирко Барјактаревећ, *Ровца*, етнологска монографија, ЦГАНУ, 1984. стр. 11–51.

БАШТИНА И ДЕЛА ГАЗДА НИКОЛЕ ЛУЊЕВИЦЕ

*Каг човек зида кућу не зида је за себе, нећо за своју децу и унучаг.
Тако насћаје породџа и домаћинство.
Каг владар зида цркву, не зида је за себе ни за своје синове, ни унучаг,
нећо за народ који ће је кроз векове походиши.
Тако се ствара држава.⁵*

Средњовековни манастир Вујан⁶ добио је име по називу истоимене планине. Као његово име, у историјској грађи наводе се и Хујан и Ујан, што говори да је ово светилиште одувек носило име планине у којој се налазило. Народно предање говори да је овај планински масив, због своје висине и густе шуме, и при најслабијем ветру „хујао“ – „ујао“, те због тога, најпре доби име Ујан, а касније и данашње – Вујан.

Иван С. Павловић у свом делу *Манастир Вујан и његова околина у вези са догађајима из Првој и Другој устанка* записује: „Када је на рушевинама Обровина отпочет рад на подизању новог манастира Вујана, нађен је на једној каменој плочи овај запис:

Знано буди последњем времену, када ојуси Обровин манастир храм Светиој архистрашии Михаила. У њему има светиња у првој цркви с десне стране. У парохији села за десетак су Прислоница, Брђани и Луњевица. 1597. године.“

слика 3. Манастир Вујан, обновљен 1805. књићорством Николе Милићевића Луњевице. Црква је посвећена архистрашии Михаилу, а крсна слава је Сабор светиој Архангела Гаврила. У овом храму је сахрањен и војвода Лазар Мушай, војвода Никола и његова скоро чийава породџа из Луњевице (сним. 2011); слика у слици, Мушайов барјак из Русије

⁵ Завештање Симеона монаха.

⁶ Вук Ст. Караџић наводи да је манастир Св. Архангела Михаила, ојушћео 1577, док други истраживачи и путописци записују 1597. годину, а 1805. када је обновљен. Манастир је имао велико имање, само 1891. дато је у трогодишњи најам 122 ха, углавном обрадивих њива у Горњем и Средњем пољу, Деспотовици, Обору и Адици.

Живи прича да је неки турски бег таман наложио вршај, кад наиђе Никола Луњевица, па му рекне: „Зашто ага вршеш данас, кад ће данас бити кише?“ На то му Турчин одговори да у његовом календару то не пише, на шта ће му Никола рећи, да ће насигурно кише бити, јер Вујан хучи, а то је сигуран предзнак невремену. И заиста тога дана би страховита киша. Ово Николино предсказивање, а и киша, толико су Турчина наљутили да је поцепао свој календар, а упола упропашћено жито на гувну запалио, псујући и ћаурску планину и свој календар.

После читава два века у манастир Вујан враћа се монашки живот. На месту старе цркве и колибе испоснице, светог гроба непознатог монаха, данашњу цркву као храм Св. архистратига Михаила, подигао је (1805) Никола Милићевић Луњевица, чувени устаник и војвода у доба Карађорђа, Милана⁷ и Милоша Обреновића. О овоме сведочи натпис у припрати изнад врата, која воде у централни део цркве, и гласи:

Ову св. обителъ обнови на рушевинама Вујанске испоснице Никола Милићевић – Луњевица, 1805. год...

Ктитори су били и војвода Милан Обреновић из Бруснице и свештеник Радисав Милошевић из Прислонице. Њихова помоћ у новцу није била велика, али је деловала као морална подршка парохијанима. Највећу своту новца уложио је газда Никола Луњевица „великокупец“ како се представљао, тада један од најимућнијих Срба.

На звону Вујанске цркве, кога је Никола набавио, стоји натпис:

„При владанију блајоверној срјској кнеза Милоша Обреновића, сије звоно приложи Никола Милићевић Луњевица за сиомен свој и сина свој Вују (види Гаврило, страна 27, фуснота 34) и сујрује своје Милосаве, храму Св. архиепископа Михаила, 1832. године у Београду“.

Осим манастира Вујан, Никола је (1816) подигао и цркву у Мојсињу,⁸ коју је за време Другог устанка спалио Ђаја-паша. Затим, новчано помагао Никиту Милинковића, који је сазидао

⁷ Милошев брат по мајци, војвода Милан (1770–1810) био је син Вишње и Обрена Мартиновића.

⁸ Мојсиње у Моравичком округу, општини Чачак (постоји и село Мојсиње у општини Ђићевац, на левој обали Јужне Мораве, у Сталаћкој клисури, познато по Мојсињским планинама и Мојсињској Светијој јори).

⁹ Биљана Миленковић-Вуковић, Ласта Ђаповић, *Етнографска грађа у делу Јована Мишковића*, први део, Етнографски институт САНУ, Београд, 2006. стр. 116, 117, 123, 236, 304, и 305.

Слика 4. Храм Успенија Пресвете Богородице у Мојсињу из 1936, саграђен на месту старе цркве иззда Николе Луњевице

цркву у Горњој Трепчи. Код Шапчине ћуприје, на превоју између Трепче и Луњевице, поставио је калдрму, а мало ниже, на потоку Добра вода, саградио дрвену ћуприју. Испод превоја, а на луњевачкој страни, извео је чесму и направио камено корито за појење стоке. Глава ове воде данас се назива *Газдина вода* или *Луњевачина чесма*. На тој чесми је камена плоча на којој пише:

„Источник овај поједини бист у 1800. г. поч. г. Николом М. Луњевицом бив. мајором (садањи срески сирешина, 1872) из Луњевице, обновљен наследником и сином његовим г. Паншом Н. Луњевицом с мајером својом г. Ђурђијом 27. септембра 1858. год. ради сиомена блајоочившем оцу своме“.

Идући из села Луњевице за Вујан, на самој планини, поставио је дрвене столице за одмор путника који су преко тог места за манастир Вујан ишли. Данас се ово место зове *Столице*.⁹

Мајсторима из Чачка који су (1835) саградили мост на потоку у Ражанику, Никола је платио 560 гроша. Сазидао је чесму у Клисури између Чачка и Горњег Милановца и на месту где је као хајдук убио Турчина. На имању свом саградио је седам кућа. У једној је била школа, док су једну звали „Турска кућа“, где су Турци одседали и увек имали храну по свом адету, да не би по селу тумарали и богатом трпезом глобили народ. Тур-